

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

3 Vtrum omnia præcepta moralia veteris legis reducantur ad decem
præcepta decalogi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](#)

codē homine, quod metaphorice debitu dicunt, iustitia proprie dictam non fundat, ut ex 5. Ethic. habetur. Debitum de-
mū proprie dictum vnius hominis ad alterum, & ad commu-
nem bonum ad iusti-
tiam proprie dictam, &
spectat. Et propterea lex humana, q̄ debiti proprie dicti ratione dirigit, nullius virtutis actus nisi sub ratione iustitiae imperat, lex autem diuina qua to-
tum hominem sa-
nat. Secundum sepi-
sum, quia secundum seipsum iungit Deo, omnia virtutum a-
ctus ordinat absolute sub ratione debiti metaphoricā, &
concurrente communi-
nissimo debito obe-
dientia, ut obligante ad parendum, &
proprietate in litera
veriusque anchora me-
minis in responsio-
nibus argumentorū.

¶ Et sc̄to, quōd in eisdem responsionib-
us, nomine, Rationis, author intendit supremum in homi-
ne: nomine uero Virtutum inferiorū, reliqua qua sunt ho-
minis, ut responsio ad primum iuncta reipositioni ad secundum aperit: oportet enim supra-
me regulā confon-
re reliqua.

¶ Super Questionis centesima Articulum tertium.

Articulum ter-
tiū eiusdem q.
100. si non plene di-
scernis, vide articu-
lum undecimū eius-
dem, & intelliges differēiam inter pri-
ma principia mora-
lia & præcepta decal-
ogi, qua sunt prima legis elementa. Illa
enī statim notis terminis ex natura, vel fide insula con-
goscimus: ita autē statim ex primis præ-
dictis cognoscimus: & proprie illa Deum per naturam, vel fidem dicunt in-
didisse, vel insidisse:

Infar. xi. Et
2. 2. q. 1. 12.
ar. 6. & 9. ad
2. Et 3. dist.
27. arti. 2. q.
1. cor. & 3.
per totū. Et
reliqua aut p. instru-
mal. q. 14.
2. 2. ad 14.
Et quol. 7.
Et 17. ad 8.

ista autem per nos-
fatos, tanquam a Deo
proposita mediatis illis cognoscere:
per totū. Et
reliqua aut p. instru-
mal. q. 14.
2. 2. ad 14.
Et quol. 7.
Et 17. ad 8.

rationē iustitiae, qua est propri-
etate iustitiae cōmunitatis humanae.
& ideo lex humana nō proponit
præcepta nisi de actibus iustitiae, &
li precipiat actus aliarum virtutum,
hoc non est nisi in quantum
afflūunt rationē iustitiae, ut pa-
tet per Philosophum in 5. Ethic.
Sed cōitas, ad quā ordinat lex di-
uina, est hominum ad Deū vel in
presenti, vel ī futura uita: & ideo
lex diuina præcepta proponit de
cōibus illis, p̄ qua homines bene
ordinantur ad cōi cationem cum
Deo. Homo autē Deo coniungi-
tur ratione, siue mente, in qua est
Dei imago: & ideo lex diuina pre-
cepta p̄ponit de omnibus illis,
per qua ratio hominis bene ordi-
nata est: hoc autem contingit per
actus omnium virtutum. Nam vir-
tutes intellectuāles ordinat bene
actus rationis in seipsum: virtutes
autē morales ordinat bene actus
rationis, circa interiores passio-
nes, & exteriorēs operations. Et
ideo manifelum est, p̄plex diuina
cōuenienter proponit præcepta
de actibus omnium virtutum: ita
tamē p̄ quadam, sine quibus or-
do virtutis, qui est ordo rationis,
obseruari non potest, cadunt sub
obligatione præcepti: quādā ve-
ro, qua pertinent ad bene, estē vir-
tutis perfecta, cadunt sub admis-
sione consilii.

AD PRIMVM ergo dicendum,
p̄ adimplatio mandatorum legis
et qua sunt de actibus aliarum vir-
tutum, habet rationē iustificatio-
nis, in quantum iustum, est ut ho-
mo obediatur Deo, vel etiā in quantu-
m iustum est, p̄ omnia qua sunt
hominis, rationē subdantur.

AD SECUNDVM dicendum,
p̄ insuffia proprie dicta attendit debi-
tum unius hominis ad aliū: sed
in omnibus aliis virtutibus atten-
ditur debitum inferiorū virium
ad rationem, & secundum ratio-
nem huius debiti * Philosophus
assignat in 5. Ethic. quandam iusti-
tiam metaphoricam.

AD TERTIVM patet responsio
per ea qua dicta sunt de diversitate
communitatis.

ARTICVLVS I. I.
Vtrum omnia præcepta moralia ueteris legis reducantur ad decem
præcepta decalogi.

AD TERTIVM sic proceditur.
Videtur q̄ non omnia præ-
cepta moralia ueteris legis redu-
can̄t ad decem præcepta decalogi.
Prima n. & principalia legis prece-
pta sunt. Diliges Dominum Deū
tuum: & diliges proximum tuū.

Fvt habetur Matth. 22. sed ista duo non contin-
in præceptis decalogi. ergo nō omnia præcep-
talia continentur in præceptis decalogi.
¶ Præcepta moralia non reducuntur
cepta cōmorialia, sed potius econuerso de-
præcepta decalogi est vnum cōmorialia. Me-
to, vt diem Sabbathi sanctifices. ergo præcep-
talia nō reducuntur ad omnia præcepta decal-
ogii. **¶ Præcepta moralia sunt de omniis**
bus virtutum: sed inter præcepta decalogi
sola præcepta pertinentia ad actus iustitiae, ut
discurrenti per singula. ergo præcepta decal-
ogii continent omnia præcepta moralia.

SED CONTRA est, quod Matth. 5. super
Beati estis cum maledixerint &c. dicitur * g. q.
ses decem præcepta proponens, posita per
explicat. ergo omnia præcepta legis sunt que
partes præceptorum decalogi.

RESPON. Dicendum, q̄ præcepta decalogi
præceptis legis differunt in hoc, q̄ præcepta
per seipsum Deus dicitur populo propositum.
vero præcepta propositum populo p Moyen. illi
præcepta ad decalogū pertinent, quorum non
homo habet p seipsum a Deo. hmo vero sūt
qua statim ex principio cōmūnibus primis
sc̄i possunt modica cōsideratione, & iterū illa
statim ex fide diuinis infusa innotescit. præ-
cepta ergo decalogi non copitantur duorum
ceptorum, illa. s. qua sunt prima & cōmūnia
rum non oportet aliquā editionem esse, nisi
scripta in ratione naturali quasi per se nota
homo nulli debet malefacere, & alia huic
iterum illa, qua per diligentē inquisitionem
inueniuntur rationē cōuenire. hec enim in-
niunt a Deo ad populum mediā discipli-
natum. Vtq; tamen horum præceptorum in-
tut in præceptis decalogi, sed diuersimodo de-
qua sunt prima & cōmūnia, continentur
ut principia in conclusionibus proximis in-
qua per sapientes cognoscuntur, cōmūnentur
econuerso, sicut conclusiones in principiis.

AD PRIMVM ergo dicendum, q̄ illa duo
sunt prima & cōmūnia præcepta legis naturę que
se nota rationē humana uel per naturam, que
dem; & ide omnia præcepta decalogi ad illa di-
feruntur, sicut cōclusiones ad principia cō-
mūnia.

AD SECUNDVM dicendum, q̄ præceptum in
seruatione Sabbathi, est secundum aliquid mo-
in quantum. s. per hoc præcipit, quod homo a
tempore vacet rebus diuinis, secundum illud
Vacate, & uidete quoniam ego sum Deus. Secun-
dum hoc inter præcepta decalogi computantur
autem quantum ad taxationem temporis, q̄
cundum hoc est cōmorialia.

AD TERTIVM dicendum, q̄ rō debiti in
tutibus est magis latens, q̄ in iustitia. & ideo
præcepta de actibus aliarum virtutum non sunt ex
populo, sicut præcepta de actibus iustitiae. & q̄
hoc actus iustitiae specialiter cadunt sub præ-
cepta decalogi, qua sunt prima legis elementa.

AD ARTICVLVS IV.
Vtrum præcepta decalogi conuenienter
distinguuntur.

AD QVARTVM sic proceditur.
Videtur q̄ inconvenienter
præcepta decalogi distinguuntur.